

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרסג

ערב שבת-קודש
חול-המועד פסח
י"ח בניסן ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בניסן ה'תשס"ז – כ"ה בניסן ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בניסן	הלכות מקואות פרק יא. הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הלכות נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה' גירושין פרק יא.	מ"ע קו. רלו.
ש"ק	י"ט בניסן	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמ.
א'	כ' בניסן	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רלח.
ב'	כ"א בניסן	פרק ט-יא.	ה' יבום וחליצה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמא.
ג'	כ"ב בניסן	פרק יב-יד.	פרק יד.	מ"ע רמא.
ד'	כ"ג בניסן	הלכות גניבה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טו.	מל"ת רמד. מ"ע רלט.
ה'	כ"ד בניסן	פרק טז-יז.	פרק טז.	מ"ע רח. מל"ת רעא. ערב.
ו'	כ"ה בניסן	פרק יז-ט.	פרק טז.	מל"ת רמו. רמג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"ח בניסן	4.21	5.11	5.34	6.29	9.32	12.44	1.15	7.02.6	7.27
ש"ק, י"ט בניסן	4.19	5.10	5.32	6.28	9.32	12.44	1.15	7.03.3	7.28
א', כ' בניסן	4.18	5.09	5.31	6.26	9.31	12.43	1.15	7.04.0	7.28
ב', כ"א בניסן	4.16	5.07	5.30	6.25	9.30	12.43	1.15	7.04.7	7.29
ג', כ"ב בניסן	4.15	5.06	5.28	6.24	9.29	12.43	1.15	7.05.4	7.30
ד', כ"ג בניסן	4.13	5.04	5.27	6.23	9.29	12.42	1.14	7.06.0	7.30
ה', כ"ד בניסן	4.11	5.03	5.26	6.22	9.28	12.42	1.14	7.06.7	7.31
ו', כ"ה בניסן	4.10	5.02	5.24	6.20	9.27	12.42	1.14	7.07.4	7.32

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שבת חוה"מ	6:26	7:40	6:41	7:42	6:33	7:42	6:43	7:41
ערב שש"פ	6:27	7:41	6:43	7:43	6:34	7:43	6:45	7:43
שמיני	6:31	7:45	6:46	7:47	6:38	7:47	6:48	7:46

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

לא רק יום 'מסוגל' לגילוי משיח, אלא יש בו הארת משיח בפועל

שיטתו של הבעש"ט הייתה באופן של "עזוב תעזוב עמו", דהיינו לא לשבור את הגוף, אלא לעבוד את ה' ביחד עמו ולפעול שהוא עצמו יהיה כלי לאלוקות • הגם העניין של ביאת המשיח - שכל הגילויים היותר נעלים יומשכו בתוך מציאות העולם הזה הגשמי • על-ידי זיכוך העולם, עד ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו'", יהיה העולם 'כלי' לגילויים היותר נעלים, "והריחו ביראת הוי' גו'" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לביאת המשיח. ובגלל זה מפטירין באחרון-של-פסח "ויצא חוטר גו'", כי אמירת פסוקי התורה בעניין הגאולה, היינו, שמביאים ראיה מן התורה על ביאת המשיח, היא אחת הסגולות להביא את הגאולה בפועל. והיינו, שהזמן דאחרון-של-פסח הוא זמן של אפשרות וסגולה להגאולה.

ועל-פי זה נמצא, שבשנים שלפני זה, בשנה שעברה, לפני שנתיים וכו', שבהם ניסו להביא את הגאולה, ולפועל, מצד סיבות שונות, לא עלה הדבר ("עס האָט ניט געלונגען") - אזי נשארה האפשרות בלבד, ולא נמשך הדבר בפועל.

ועל זה חידש וגילה הבעש"ט, שבאחרון-של-פסח ישנו גילוי המשיח בפועל, והיינו, שבכל אחרון-של-פסח, מצאת הכוכבים, משקידש החג, ישנה המשכת הארת המשיח בפועל, ואמירת ההפטרה מעניין זה היא כלי לקבל הארת המשיח בפנימיות.

וכיוון שכן, הרי, אפילו בשנים שלפני זה, ומכל-שכן בשנה זו, אכן יש באחרון-של-פסח הארת המשיח בפועל, אלא, שיש מי שמנצל אותה במילואה, יש מי שמנצל אותה בחלקה, ויש מי שמצד כמה סיבות אינו מנצל אותה כלל, ואף-על-

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר¹, שהעניין שאחרון-של-פסח הוא גילוי המשיח, נתגלה על-ידי הבעש"ט. ופירש, שאין הכוונה שעניין זה לא היה מקודם לכן, כי אם, שהבעש"ט גילה את הדבר. ועל-דרך שקודם הבעש"ט היה סדר העבודה של צדיקים נסתרים, ואחר-כך נעשה הדבר בגלוי. וביאר אז, שגם אצל צדיקים נסתרים גופא היה חילוק בין קודם הבעש"ט ולאחרי זה.

ולכאורה אינו מובן:

גם על-פי נגלה - הרי חודש ניסן בכלל הוא זמן של גאולה, כמאמר רז"ל² "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל", ובפרט באחרון-של-פסח שבו מפטירין "ויצא חוטר מגזע ישי וגו"³, ואם כן, מה חידש הבעש"ט בעניין זה?

והביאור בזה:

הפירוש הפשוט הוא שהזמן דחודש ניסן בכלל ואחרון-של-פסח בפרט הוא זמן מסוגל

(1) שיחת יום אחש"פ תש"ד בתחילתה (סה"ש תש"ד עמ' 109).

(2) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

(3) ישעיהו יא, א.

יגרום החטא⁸, או מצד עניינים אחרים, יכול להיות שהנבואה תומשך רק ברוחניות, ולא תומשך בגשמיות.

ועל-דרך המבואר⁹ בעניין התפילה בכל יום, שאף-על-פי שכל העניינים נמשכו כבר בראש-השנה, מכל-מקום, יכול להיות שההמשכה שבראש-השנה תישאר ברוחניות, ובכדי שתומשך בגשמיות הנה על זה צריכה להיות התפילה בכל יום. וכן הוא בעניין הנבואה, שמצד כמה סיבות יכולה הנבואה להישאר בעולם הדיבור.

אמנם, כאשר הנביא עושה איזו פעולה במעשה בגשמיות - הנה פרט זה גורר עמו את כלל הנבואה, שהנבואה בכללותה תומשך במעשה.

ועל-דרך זה בנדון דידן: על-ידי זה שבכל אחרון-של-פסח מאירה הארת המשיח בפועל - הנה הארה פרטית זו גוררת עמה את הכלל כולו, ומקרכת את כללות העניין דביאת המשיח, במהרה בימינו.

ג. ביאור השייכות של הארת המשיח - שגוררת עמה את כללות העניין דביאת המשיח - עם הבעש"ט, שלכן נתגלה העניין על-ידו דווקא:

עניינו ושיטתו של הבעש"ט - "עזוב תעזוב עמו"¹⁰, היינו, לעבוד את ה' ביחד עם הגוף הגשמי; לא לשבור את הגוף, אלא לפעול שהוא בעצמו יהיה כלי לאלוקות.

וזוהו גם עניין ביאת המשיח - שכל הגילויים היותר נעלים יומשכו בעולם הזה הגשמי בפנימיות, והיינו, שעל-ידי זיכרון העולם, עד ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו"¹¹, שזוהו על-דרך העניין ד"סור מרע"¹², אזי יהיה העולם "כלי" להגילויים היותר

פי-כך, גם אצלו פועלת הארת המשיח. וטעם הדבר - כי, במשיח נאמר ש"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדה"⁴, והיינו, שגם מי שבגלוי אינו רוצה, יכוף אותו משיח. וכשם שהדברים אמורים בעניין ביאת המשיח בגשמיות, כן הוא גם בעניין הארת המשיח באחרון-של-פסח, שפועלת בכל אחד מישראל - גם מי שצריך לכוף אותו - לחזק בדק התורה ומצוותיה.

ועל-פי המבואר באגרת-הקודש⁵ לעניין ראש-השנה, שבכל שנה ושנה נמשך אור חדש כו', וכן הוא לעניין כל המועדים - הרי מוכן, שגם בגילוי הארת המשיח באחרון-של-פסח, ניתוסף בכל שנה גילוי נעלה יותר בהארת המשיח.

וכאמור, עניין זה היה גם בדורות שלפני זה, אלא הבעש"ט גילה את הדבר. והרי משמעות הדברים שנשיא ישראל "מגלה" דבר, היא, שממשיך ומגלה זאת בכל הנשמות הפרטיות שנמשכות ממנו, שיאיר בהם האור בפנימיות.

ב. חידושו של הבעש"ט שבכל אחרון-של-פסח ישנה (לא רק האפשרות לגילוי המשיח, אלא גם) הארת המשיח בפועל, הוא, לא רק לגבי ההארה הפרטית דמשיח שמאירה באחרון-של-פסח, אלא גם בנוגע לכללות העניין דביאת המשיח.

וביאור הדברים:

ידוע הטעם לכך שמצינו בכמה נבואות שהקב"ה ציווה לנביא לעשות איזו פעולה בגשמיות מעין הנבואה, בכדי לקשר את הנבואה עם גשמיות העולם⁶, שכן, כאשר הנבואה נשארת בדיבור, ואינה מתקשרת עם מעשה, יכול להיות שמסיבות שונות ישאר הדבר בעולם הדיבור, ואף פעם לא יומשך בעולם המעשה.

- מצד עשיית התשובה⁷, או להיפך, "שמה

(8) ראה ברכות ד,א, ובחזק"ג מהרש"א שם.
 (9) ראה לקו"ת ס"פ קרח (נה, ג ואילך). תו"מ סה"מ סיון עמ' שפד ואילך. וש"נ.
 (10) משפטים כג,ה. וראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).
 (11) ישעיהו יא,ט. - הפטרת אחש"פ.
 (12) תהילים לד,טו. ועוד.
 (13) ישעיהו שם,ג.

(4) רמב"ם הל' מלכים ספ"א. וראה גם שיחת אחש"פ תשט"ז ס"ט (תו"מ חט"ז ע' 239). תשי"ז ס"ב (תו"מ ח"ט ע' 324). תשח"י סל"ד (תו"מ חכ"ב ריש ע' 269).
 (5) ס"ד.
 (6) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן לך-לך יכו. לבוש על הרקאנטי לך-לך שם.
 (7) ראה רמב"ם הל' יסוד"ת פ"י ה"ד, ובלח"מ שם.

נעלים, "והריחו בירת הוי" גו'¹³, עד ש"מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"¹¹.

* * *

ד. כביאת המשיח ישנם ב' נקודות: (א) הגילוי עד למטה-מטה בעולם הזה הגשמי עד ש"ראו כל בשר"¹⁴, (ב) הגילוי למעלה מעלה, גילוי רוין דרזין, אורו של משיח. ולאמיתו של הבר, ב' נקודות אלו - מעלה-מעלה ומטה-מטה - הם נקודה אחת, שמצד נקודה

נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם. וכיוון שמשיח יגלה את פנימיות הנשמה, הרי מצד פנימיות הנשמה רוצה כל אחד מישראל למלא את רצון העליון,

- כלומר: כאשר יהודי מעורר את רצונו העצמי, ללא פניות כלל, אזי רצונו הוא אך ורק למלא את רצון העליון -

שנתאוהה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים¹⁹. ומצד זה נעשית אצל ההמשכה למטה, אבל, אין זה עניין של ירידה, שכן, המשכתו למטה היא מצד תכלית העילוי ותכלית הביטול, שאין לו

מדוע הסיפור ביציאת מצרים היה בכל הדורות, גם בזמן בית-המקדש, הלוא לכאורה, כשנמצאים במעמד ומצב נעלה כזה, מה נוגע לספר אודות "מיצר" שכבר יצאו ממנו?

פניות כלל, כי אם למלא את הרצון העליון דדירה בתחתונים: מחד גיסא - בתחתונים, ולאידך גיסא - לפעול בתחתונים דירה, דירה דייקא, כידוע²⁰ שעניין הדירה הוא לעצמותו דווקא. וב' קצוות אלו הם נקודה אחת, ועל-דרך הידוע²¹ שכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר.

וזהו הפירוש שמשיח יגלה בחינת היחידה - שהפירוש ד"יחידה" הוא מלשון יחיד ("איינציק"), היינו, שכל העניינים והעבודות שבאים מצד בחינת היחידה, הן למעלה-מעלה והן למטה-מטה, אינם קצוות נפרדים, אלא כולם נקודה אחת.

ה. ועל-פי האמור לעיל שגילוי המשיח קשור עם הבעש"ט ותורתו - כן הוא גם אצל הבעש"ט: אצל הבעש"ט היו שני קצוות:²² מחד גיסא - התעסק הבעש"ט בקירובם של אנשים פשוטים;

זו נכללים שני הקצוות יחד. ובהקדם הביאור בהמוזכר לעיל שמשיח "יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה": לכאורה אינו מובן: הרי בנוגע לתורה נאמר¹⁵ "דרכיה דרכי נועם" ואפילו "כל נתיבותיה שלום", ואם כן, מה מקום לעניין של כפייה?

אך העניין הוא - שמצד פנימיות הנשמה הרי רצונו של כל אחד מישראל הוא בטוב¹⁶, ומצד זה צריך להיות טוב גם בפועל, אלא, שיש עניינים שבינתיים, בין פנימיות הנשמה להפועל, שמעלימים כו', ובעניינים שבינתיים תהיה הכפייה.

כלומר: משיח יגלה את פנימיות הנשמה, כידוע¹⁷ שמשיח יגלה בכל אחד מישראל את בחינת היחידה שבו, שהיא מיוחדת עם בחינת יחיד¹⁸, כך, שבחינת היחידה ופנימיות הנשמה תאיר גם בחיצוניות הנשמה ובכוחות הפנימיים, ועד שתחדור גם את

19 ראה הנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ד פ"ג, ו. תניא רפ"ז. ובכ"מ.
20 ראה תו"מ סה"מ שבט עמ' שח. וש"נ.
21 ראה לקו"ת ראה יט, ג. ובכ"מ.
22 ראה גם תו"מ חכ"ז עמ' 332. וש"נ. וראה גם תו"מ חכ"ד עמ' 160.

14 שם מה.
15 משלי ג, יז. וראה רמב"ם הל' חנוכה בסופן.
16 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.
17 ראה רמ"ז לוח"ב מ, ב. (מק"מ קמז, ב). ולוח"ג רס, ב. (מק"מ קצ, ב).
18 ראה לקו"ת ראה כה, א. כז, א. ובכ"מ.

אשר לרעך²⁷, דהיינו, עניינים של "רעך" שאינם שייכים כלל לד' אמות שלו, מטה מטה. ושני קצוות אלו באים מנקודה אחת: "אנוכי הוי' אלוקיך", כוחך וחיותך²⁸.

* * *

ז. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם²⁹, שאצל הבעש"ט היה הסדר, שבאחרון-של-פסח היה עורך סעודה עבור כולם, ואז היה מחלק מהמצה שלו - המצה שאפה בעצמו, או שאפו במיוחד עבורו - לכל המסובים, גם לאנשים פשוטים.

ופעם אחת, אמר בעת הסעודה הנ"ל: עתה צריכים להעמיד את מלאך מיכאל על הצד ("מ'דארף אים אָפּשטעלן אָן אַ זייט"). וביאר: מלאך מיכאל הוא "שרם של ישראל"³⁰, והוא גם "שרו של עולם"³¹. אף-על-פי-כן, יש חילוק בין ב' העניינים: בנוגע לבני-ישראל - הנה כשיש להם זכות, הרי בוודאי טוב, ואם לאו, אזי מוצא להם זכות³²; אבל בנוגע לעולם - אזי מגמגם קצת ("ער שטאַמלט אונטער"). ועל-פי דברי מורי ורבי - המשיך הבעש"ט - בעל ח"י, שאמר לי שצריך לעסוק עם העולם, אזי צריכים עתה להעמיד את מלאך מיכאל על הצד. עד כאן סיפור דברי הרב.

ח. ויש לבאר פתגם הנ"ל בכלל, ושייכותו לאחרון-של-פסח בפרט - ובהקדמה: העניין דיציאת מצרים צריך להיות "בכל דור ודור"³³, וגם - כפי שמוסיף רבינו הזקן³⁴ - "בכל יום ויום". כלומר: אף פעם אין להישאר לעמוד על

ובשעת מעשה גילה רזין דרזין שבתורה, עניינים נעלים שלא היו מקודם לכן.

וכמו כן היתה הנהגת רבותינו נשיאינו שלאחרי זה, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר²² - שבר-בבד עם גילוי רזין-דרזין דאורייתא, התמסר לעסוק בעניינים תחתונים, להוציא יהודים ממצר גשמי, ולהוציא יהודים ממצר רוחני, גם מ"מצר" במדריגה תחתונה ביותר.

ועניין זה תובעים גם מההולכים בעקבותיהם, שיתעסקו בשני הנקודות: ללמוד רזין דרזין שבתורה, ולהתעסק עם יהודים להוציאם מן המיצר.

וכאמור לעיל, אצל בני-ישראל אין זה שני קצוות; בני-ישראל הם "גוי אחד בארץ"²³, ושני הקצוות הם אצלם אותה נקודה.

וכיוון שמידתו של הקב"ה היא מידה כנגד מידה²⁴, אבל כמה פעמים ככה, הרי על-ידי זה שמתעסקים עם הזולת להוציאו מן המיצר, אזי יוציא הקב"ה אותו מהמיצר שלו, לפי ערכו ולפי עניינו.

ו. וזהו כללות העניין דאחרון-של-פסח:

חג הפסח הוא "זמן חרותנו". וכאשר עומדים בסיומו של חג הפסח, ביום האחרון של-פסח, אין פירוש הדבר שמסתיימת החירות; באחרון-של-פסח מאיר גילוי המשיח, שעניינו הוא איחוד ב' הקצוות (כנ"ל), דהיינו, להתעסק עם יהודי להוציאו מן המיצר, ועל-ידי זה מוציא הקב"ה אותו מהמיצר שלו, וכך ממשיך הוא את "זמן חרותנו" - היציאה מן המיצרים - על כל השנה כולה.

ומחג הפסח באים לחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" - שזהו גמר ושלמות היציאה ממצרים, כמו שכתוב²⁵ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה" - שגם בו ישנם ב' נקודות: ההתחלה היא מ"אנוכי הוי' אלוקיך"²⁶, מעלה מעלה, ולאחרי זה ממשיכים הלאה עד "וכל

27 שם, יד.
28 ראה לקו"ת במדבר טז, סע"ד. ר"פ ראה. תו"מ סה"מ חשון עמ' רסח. סיון עמ' שלח. ועוד.
29 ראה גם שיחת יום אהש"פ תש"ב ס"ג (סה"ש תש"ב ס"ע 109 ואילך).
30 ראה שמו"ר פי"ח, ה.
31 פרדר"א רפכ"ז.
32 ראה פס"ד פמ"ה, יו"ד. שמו"ר שם.
33 פסחים קטז, ב (במשנה).
34 תניא רפמ"ז.

23 שמואל"ב ז, כג. ועוד. וראה תניא אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.
24 סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.
25 שמות ג, יב. וראה שמו"ר פ"ג, ד. פרש"י עה"פ.
26 יתרו כ, ב.

(העכער און איידעלער), אזי מרגישים יותר את החיסרון והמיצר שיש אפילו במדרגה נעלית. - כאשר נמצאים במעמד ומצב תחתון ומגושם ("נידעריק און גראָב"), אזי לא מרגישים כל-כך את החיסרון והמיצר אפילו של עניין ירוד ביותר³⁸; וככל שמתעלים ומזדככים יותר, אזי מרגישים שגם מדרגה נעלית היא בכחנת מיצר. ועל-דרך מה שכתב הרמב"ם³⁹ שכאשר אדם רעב ללחם וצמא למים, אזי אינו מרגיש את המחסור בשכל ודעת; וכאשר משביע ומרווה את

עמדו. גם כאשר נמצאים במדרגות נעלות, הנה אם נשארים לעמוד ולא ממשיכים לילך הלאה, הרי זה בחינת "מצרים", מיצרים וגבולים, שצריך לצאת מהם ולהתעלות למעלה יותר. וזהו הטעם שהסיפור ביציאת מצרים היה בכל הדרות, גם בזמן שבית-המקדש היה קיים, ואפילו בימי שלמה כאשר "קיימא סיהרא באשלמותא"³⁵ - דלכאורה, כאשר נמצאים במעמד ומצב נעלה כזה, מה נוגע לספר אודות "מיצר" שכבר יצאו ממנו? - אך העניין הוא, שאפילו הדרגא היותר

העניין דיציאת-מצרים נאמר בסוף קריאת-שמע דווקא - כי, כאשר באים להעילוי היותר גדול שביחוד דקריאת-שמע, הנה דווקא אז מרגישים שנמצאים ב"מיצר"...

רעבוננו וצמאוננו, ואין לו דבר המבלבל, אזי מרגיש את הרעבון וצמאון למושכלות. ילד קטן, כאשר נותנים לו צעצוע לשחק בו, ובפרט כאשר גם משביעים ומרווים את רעבוננו וצמאוננו - הרי זה נחשב אצלו לשלימות היותר גדולה, ואינו צריך יותר מזה; מה-שאינ-כן גדול, הרי צעצוע אינו נחשב אצלו לעניין של שלימות, כיוון שיש לו השגה בדברים נעלים יותר, ועד שמי שהוא גדול יותר, מרגיש שאמיתית השלימות היא הידיעה במושכלות, ולולי זאת מרגיש שנמצא במיצר, וככל ש"יוסיף דעת - יוסיף מכאוב"⁴⁰, כיוון שתכלית הידיעה שלא נדעך⁴¹. ככל שיודע יותר - (א) יודע יותר עד כמה חסר אצלו בעניין הידיעה, (ב) עניין השכל יקר אצלו ונוגע לו יותר. וזהו גם הביאור במאמר רז"ל⁴² שהעונש של

נעלית, אם נשארים לעמוד בה, הרי זה מעמד ומצב של "מצרים", שצריך לצאת ממנו.

ט. אך עדיין אינו מובן:

הן אמת שגם העלייה מדרגא לדרגא היא בבחינת יציאת מצרים, אבל אף-על-פי-כן, כיוון שנמצאים בכללות במדרגה נעלית, אם כן, מהו הרעש שבדבר ("וואָס איז אַזוי דער שטורעם"), הרי זה באין ערוך לגמרי ליציאה ממצרים בפעם הראשונה, שיצאו מאפילה ממש, ממ"ט שערי טומאה³⁶, מה-שאינ-כן כאשר גם לולי היציאה נמצאים במדרגה נעלית; ואם כן, מהו הרעש כל-כך ביציאת מצרים שבכל דור ודור, שמספרים בה בשמחה גדולה, ועד שמסופר בגמרא³⁷ ש"פקע איגרא?"

והביאור בזה:

ככל שנמצאים במדרגה נעלית ומזוככת יותר

38 ראה גם סה"מ ה'ש"ת עמ' 132 (נעתק ב"היום יום" כ אלול). סה"ש תש"א ע' 137.
39 ראה גם מו"נ ח"ג פכ"ז.
40 קהלת א,יח.
41 ראה בחינות עולם ח"ח פ"ב. עיקרים מ"ב ספ"ל. של"ה קצא,ב.
42 ר"ה יז, דע"א.

35 זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. רכה, סע"ב. ועוד. וראה גם שמו"ר פט"ו, כו.
36 ראה זח"ח ר"פ יתרו.
37 פסחים פה, סע"ב.

ממלאכי השרת, שזהו עומק רוס; ועילוי זה יתבטא גם בעומק תחת - "וראו כל בשר"⁴⁴.

ואילו מלאך מיכאל הרי הוא רק מלאך, ועם היותו "שרו של עולם", הרי בנוגע לעולם הוא מגמגם, כנ"ל.

ולכן, באחרון-של-פסח צריכים להעמיד את מלאך מיכאל על הצד, ולצאת גם ממיצר זה, ולהגיע להגילוי של משיח.

וזהו גם מה שהעניין דיציאת מצרים נאמר בסוף קריאת-שמע⁴⁴ - כי, כאשר באים להעילוי היותר גדול שביחוד דקריאת-שמע, הנה דווקא אז מרגישים שנמצאים ב"מיצר", ולכן אומרים אז העניין דיציאת מצרים, כדי לצאת מן המיצר, ולהכיר ("דערהערן") ש"שמע ישראל הוי' אלוקינו הוי' אחד"⁴⁵, ועד שיבואו לתכלית העילוי ד"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁴⁶.

(קטעים מהתוועדות אחרון-של-פסח ה'תש"כ - בלתי מוגה. 'תורת-מנחם - התוועדות' תש"כ, כרך כח, עמ' 39-47)

44) ראה גם תניא פמ"ז.
45) ואתחנן ו,ד.
46) תמיד בסופה.

הרשעים לעתיד לבוא שיהיו "תחת כפות רגלי צדיקים" - דלכאורה מהו העונש בזה - כי, לעתיד לבוא יהיה נרגש אצל כולם היוקר של אלוקות, ולכן, ראיית הצדיקים, מתוך הרגש העדר השייכות למדריגתם, אפר תחת כפות רגליהם, הוא עניין של צער גדול.

ועל-פי זה מובן, שהיציאה מהמיצר כפי שהיתה בזמן הבית על-ידי עלייה מדרגא לדרגא, היא, לא פחות מאשר יציאת מצרים בשנת ב' אלפים תמ"ח, כאשר יצאו מאפילה לאור גדול.

י. ועל-פי זה יש לבאר סיפור הבעש"ט הנ"ל: כבוא אחרון-של-פסח, שאז מאיר הארת המשיח, אזי נרגש שגם דרגתו של מלאך מיכאל היא בבחינת מיצר, כי, עניינו של משיח הוא שיפעל החיבור דמעלה מעלה ומטה מטה (כנ"ל ס"ד), ואילו אצל מלאך מיכאל שני העניינים הם בבחינת מיצר.

משיח יגלה מעלת הנשמות, כמאמר רז"ל⁴³ שלעתיד לבוא תהיה מחיצתן של צדיקים לפנים

43) ירושלמי שבת ספ"ו. דב"ר פ"א, יב. פרש"י בלק כג, כג.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
ישירות הביתה באמצעות הדואר
מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

"קדשי שעה" – להתכונן ולהכין את הסביבה לקבלת פני משיח

משיח צדקנו בא בקרוב ממש

כללות העבודה ד"אחרון של פסח" קשורה עם הגאולה העתידה בביאת משיח צדקנו. ונתבאר שעניין זה מודגש ביותר בדורנו זה – דרא דעקבתא דמשיחא. ועל-פי זה מוכן שבדורנו זה ישנה עבודה חדשה ומיוחדת, שהיא בבחינת "קדשי שעה" – היינו, שכל אחד ואחד מישראל צריך להתכונן בעצמו ולהכין את הסביבה כולה לקבלת פני משיח צדקנו. דהנה, עבודת ההכנה לביאת משיח צדקנו לא היתה שייכת כל-כך לפני עשר שנים (וכיוצא בזה), והראיה – שמשיח צדקנו לא בא במשך תקופה הנ"ל, ואילו בימינו אלו שייך עניין זה ביותר (ולכן, הרי זה "קדשי שעה"), כי משיח צדקנו בא בקרוב ממש, והראיה – שהרי "אחכה לו בכל יום שיבוא", וכפי שאומרים בכל תפילה (כמה פעמים בכל יום) "ותחזינה עינינו בשוכך לציון" – ואין עניין יוצא מידי פשוטו! ובפרט כאשר נמצאים בסיום "אחרון של פסח", ומתכוננים להתפלל תפילת מעריב, ולומר "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח!"

ואדרבה: ב"אחרון של פסח" מודגש כללות העניין דביאת משיח צדקנו עוד יותר מאשר אמירת "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" (שבתפילת מעריב במוצאי יום-טוב) – כי ב"אחרון של פסח" אוכלים "סעודת משיח", היינו, שכללות העניין דביאת משיח צדקנו חודר בפנימיותו, ועד שנעשה דם וכשר כבשרו. וזוהי השייכות המיוחדת ד"קדשי שעה" אלו (עבודת ההכנה לביאת משיח צדקנו) עם "אחרון של פסח" – כי בדורנו זה גופא מודגשת העבודה ד"קדשי שעה" ב"אחרון של פסח", שאז אוכלים "סעודת משיח".

(מהתועדות אחרון של פסח ה'תשמ"ב. התועדות תשמ"ב כרך ג, עמ' 1299)

ההבדל בין משה רבינו למשיח צדקנו...

כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר באחת משיחותיו: שביעי-של-פסח קשור עם משה רבינו, ולכן קורין בו "אז ישיר משה" ... ואחרון של-פסח קשור עם משיח, ולכן קורין בו (בהפטר) "ויצא חוטר מגזע ישי וגו'". משה ומשיח שייכים זה לזה, ועד ש"גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון" (משיח) ... שהחילוק ביחס לשבטים [שמשה הוא משבט לוי, ומשיח ("חוטר מגזע ישי") הוא משבט יהודה] הוא רק בחיצוניות, אבל בפנימיות, "גואל ראשון הוא גואל אחרון". ויש מעלה מיוחדת לכל אחד מהם. – באחד הביכלאך ישנו סיפור, שפעם אמר הצמח-צדק דרוש שהיה משמע ממנו שמעלת משה רבינו גדולה ממעלת משיח, חלשה דעתו ונתנמנם, ובא אליו רבינו הזקן (בחלומו) ואמר לו שיש מעלה במשה ויש מעלה במשיח: משה היה "א פראקטיקער דאָקטאָר" (רופא בעל ניסיון מעשי), ולכן ניתנו על-ידו מצוות מעשיות, ואילו משיח אינו "פראקטיקער דאָקטאָר", כי אם, שעל-ידו תתגלה פנימיות התורה.

(משיחת אחרון של פסח תשי"א, 'תורת מנחם' כרך ג, עמ' 39)

הגאון המקובל רבי לוי-יצחק שניאורסון

ח"י בניסן (תרל"ח) הוא יום הולדתו של הגאון והמקובל רבי לוי-יצחק ז"ל, ויום היכנס בנו, כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, (בשנת תרס"ב) בבריתו של אברהם אבינו • על-פי לבושו היה ניכר על אדמו"ר עובדת היותו חסיד" • כיוון שיום זה הוא יום הולדתו של אבי מורי - נתעכב על ההוראה אותה יש ללמוד משמו" • שביבים על "אדמו"ר"

אדמו"ר שליט"א (מסיפורי הרבנית חנה ז"ל - אמו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א).

שיחות הרבי ל'צבאות השם'

"מגלגלין זכות ליום זכאי", כידוע, ואפשר שזו הסיבה שמאז הקמת ארגון 'צבאות השם', מרבית השיחות לתלמידים ותלמידות, חיילי 'צבאות השם' שי', בבית-הכנסת, אחרי תפילת המנחה שהתקיימו בחול המועד פסח, היו בח"י בניסן. כך היה בשנים תשמ"א, תשמ"ג, תשמ"מ, תשמ"ה, תשמ"ח, ותנש"א (השיחות לוקטו בספר 'הרבי מדבר לילדי ישראל', חג הפסח).

"שייך לנשיא הדור"...

גם ביקוריו של הגאון המפורסם אב"ד פילדלפיה, רבי אפרים-אליעזר הכהן יאלעס, אצל הרבי, ביקורים שאותם הגדיר כ"קבלת פני רבו ברגל" - התקיימו (בשנים תשי"ח, תשמ"ב ותשמ"ח, לפחות) ביום הזה. בשנת תשמ"ח (ביקורו האחרון של הגרא"א ז"ל) פתח הרבי ואמר: "היום (ח"י ניסן) מלאו מאה ועשר שנים להולדת אדמו"ר".

ביום שלישי, ח"י בניסן תשי"א, לאחר תפילת מנחה, הורה הרבי (תורת-מנחם - התוועדויות, כרך ג, עמ' 28) שיערכו התוועדות, ואמר שלכבוד ההתוועדות ייתן רשימה של שיחת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (שלא נתפרסמה עדיין) על-מנת ללמוד בהתוועדות, וכן נתן מעות בעבור יין. יש להניח כי הדבר היה קשור בתוכנו של יום זה, דבר שהתפרסם ברבים רק בשנת תשל"ב.

שייכות העניינים

זה היה כש'ועד להפצת שיחות' פרסם תוכן קצר מהתוועדויות בימיי-קדם, במשך הקיץ ("שנת השבעים לכ"ק אדמו"ר"). הרבי הואיל להגיה רשימות אלו (קובצו יחד ונדפסו בספר 'מקדש מלך', כרך ד, עמ' תנח"תעה). הרשימה השנייה שפורסמה נשאה את התאריך ח"י ניסן, ובשולי הגיליון נאמר: "יום הולדת של הרה"ג והרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסאהן (אביו של - ייברלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א) - שנת תרל"ח ויום הברית-מילה של בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א - שנת תרס"ב. השייכות של שני עניינים אלו - ביאר בארוכה הרב לוי יצחק ז"ל בעת הברית-מילה של כ"ק

הרבי אף הוסיף ואמר:

סיפור זה אירע במדינה קומוניסטית, שבה אי אפשר היה לפרסמו, ורק אנשים ספורים ידעו על זה. ולכן אני שמח לספר את הסיפור כעת, בגלל ההוראה שיש להפיק ממנו עבור כל יהודי, החל מילדים יהודיים...

הוראה משם בעל יום-ההולדת

"למנהג ישראל בו מאחלים איש לרעהו" חג פסח כשר ושמח" ישנו ביאור מאבי מורי ע"ה" - אמר הרבי לילדים המתכנסים בשנת תשמ"ה - "בו הוא כותב, ש'כשר' ראשי-תיבות "כמוצא שלל רב", רמז יש בדבר וגם לקח והוראה לילדי ישראל..." (שם, עמ' 51-50).

בשנת תנש"א (שם, עמ' 69) אמר הרבי: "כיוון שיום זה הוא יום הולדתו של אבי מורי - נתעכב על ההוראה אותה יש ללמוד משמו - לוי-יצחק...": לוי מצביע על חיבור - "וילוו עליך וישרתוך". כלומר, כשילד יהודי רואה את עמיתו לומד תורה ומקיים מצוות, נדרש ממנו להתחבר אליו ולסייע בעדו. יצחק מדגיש את עניין השמחה, וכן את השמחה הגלויה שמשפעת על הכול - "אפילו לא-יהודים המסתובכים ברחוב, אינם עורכים 'סדר', אוכלים מצה או שותים ד' כוסות - הרי כשהם עוברים ליד בית יהודי ושומעים כיצד נאמרת ההגדה בניגון ובשמחה, הרי זה גורם גם להם לרגש של שמחה".

מעלה ב"אחישנה"

בכ"ף מנחם-אב תשי"ב (תורת-מנחם - התוועדות, כרך י, עמ' 117) הביא הרבי את הנאמר במאמר ד"ה "עניין קין והבל" - שבו נתבאר העניין ד"זכו אחישנה, לא זכו בעיתה" בנוגע לאנשים פרטיים (כלומר, לא בנוגע לכלל ישראל, אלא בנוגע לכל איש פרטי מישראל) - בקשר להסתלקות הנשמה מהגוף. ומבואר שם, שכשם שבגאולה השלמה של כלל ישראל יש מעלה ב"אחישנה" לגבי "בעיתה" (שלכן "זכו אחישנה, לא זכו בעיתה"), כך גם בעניין הסתלקות הנשמה מהגוף אצל כל איש פרטי יש

בשנת תשכ"י (תורת-מנחם - התוועדות, כרך כג, עמ' 301) מסר הרב יאלעס לרבי מעות 'פדיון הבן'. כך נהג במשך כמה וכמה שנים למסור לרבי באומרו שה' סלעים ד'פדיון הבן' שייכים לנשיא הדור. הרבי קישר בין העניינים וקבע: "חג הפסח שייך ל'פדיון הבן', כי פסח קשור עם מצוות מילה", והאריך בביאור העניין.

"חיות ברגש החירות"

בשיחות של השנים תשמ"ח ותנש"א (הרבי מדבר, עמ' 65-64) עמד הרבי בדבריו על כך שביום "חי" לחודש מרגישים באופן מיוחד את החיות שאנו מקבלים מה' יתברך. ה"ח"י" של חודש הגאולה (ניסן) מעניק חיות מחודשת ברגש החירות והגאולה, ומאפשר עבודת ה' משוחררת מכל הפרעות היצר-הרע, שמחה וחיות אמיתיים. בפתיחת דבריו קובע הרבי:

"ח הן אותיות "חי", ענין החיים. ה"ח"י שבחודש מזכיר ליהודי על מקור החיים האמיתי - הקדוש-ברוך-הוא, שנקרא בשם "מחיה חיים", המעניק חיים לכל יהודי. כפי שאומרים ב'ברכות השחר', "נשמה שנתת בי": בכל יום נותן לנו ה' נשמה מחדש, ונשמה זו "טהורה היא", היא טהורה וקדושה.

"שמח לספר את הסיפור"

בשנת תשמ"ג אמר הרבי (שם, עמ' 66):

"ח בניסן הוא יום הולדתו של אבי מורי, לכן אספר סיפור (שאינו מפורסם כל כך) שארע עמו, בקשר לחג המצות..."

שנה אחר כך (תשד"מ) השמיע הרבי שיחה בשפה הרוסית, במעמד כינוס הילדים, שכוונה לילדי צבאות ה' שמאחורי 'מסך הברזל'. את השיחה פתח (שם, עמ' 52) בדברים הבאים:

פסח, "זמן חירותנו", הוא הזמן המתאים לאחל ליהודים הנמצאים "מאחורי מסך הברזל" שתהיה אצלם חירות אמיתית...

וסיפר את הסיפור על עמידתו האיתנה של אביו בנוגע לאפיית מצות לפסח, עמידה שבזכותה זכו יהודי רוסיה לקיים את מצוות הפסח כהלכתה.

קודש תשל"ז, כרך ב, עמ' 623):

אאמו"ר היה עוסק בלהט ("דער טאָטע פּלעגט זיך קאַכן") בעובדה שבספר 'עץ חיים' ישנו שער שלם (שער עתיק) המונה את הספיקות שישנן בעתיקא קדישא - שלכאורה אינו מובן, כיצד ייתכנו ספיקות בע"ק? בזעיר-אנפין שהוא בסדר השתלשלות [=ניחא], אך בעתיק איך מגיעים ספיקות? אלא זאת אומרת, שהוא נעלה מידיעה... "על-פי לבושו היה ניכר על אאמו"ר עובדת היותו חסיד" - סיפר הרבי לימים ('תורת-מנחם התוועדויות', חלק ג, עמ' 257).
"בעיר שבה כיהן אאמו"ר ז"ל ברבנות... היה נוהג לחזור חסידות, והנהיג בעיר חומרות והידורים שונים" - ('תורת-מנחם - התוועדויות', חלק יא, עמ' 146).

פתרון תעלומה

בקובץ כ' מנחם אב שישים שנה (מנחם אב תשס"ד) עמ' 65 נדפס מסמך המאשר שכ"ק ארמו"ר - ששהה כבר באירופה - תומך בהוריו. העורך (הרש"ד שי' לויזן) ציין: "לעת עתה לא התברר לאיזה צורך הוצרך מסמך זה, המוכיח שהרבי שלח כסף ומשלוחי אוכל וחפצים לתמוך באביו ואמו ברוסיה".
פתרון הדבר - מעיר הרה"ת יוסף יצחק (בהר"ר יעקב מאיר) שי' בלוי - מצוי בזיכרונותיה של הרבנית חנה, שהתפרסמו בספר 'אם בישראל' עמ' 60-61: לפי החוק הסובייטי היה על כל רב חיוב לשלם שכר דירה גבוה מאד, כך שהיה עלינו לשלם תשלום חודשי של יותר מ-500 רובל, סכום שלא היינו יכולים לעמוד בו בשום אופן, מצבנו היה קריטי. השלטונות לחצו על הרב שיתפטר רשמית מהרבנות אך הוא סירב לעשות זאת... סוף-סוף קיבלנו מבננו שלמד אז בפאריז מסמך שבו הוא מאשר כי היות ואביו הוא איש זקן (לפי הרכון שלו) ורשאי כבר לפרוש מעבודתו ולחיות ממה שיתנו לו ילדיו - מקבל הוא על עצמו בתור סטודנט לפרנס את אביו בתמיכה חודשית קבועה. עם קבלת האישור ירד השכר-דירה שלנו לסכום של 20 רובל לחודש... והדברים נהירים.

מעלה ב"אחישנה", שההסתלקות היא קודם הזמן (כמו בעל ה"אריציט" דכ"ף מנחם-אב).

והרבי ביאר עניין זה בהרחבה. נקודת הדברים: האפשרות שתהיה אחיזה ללעומת-זה בעת ההסתלקות היא רק כשההסתלקות היא "בעיתה", מה-שאין-כן כשמסתלק קודם זמנו; ולכן מצינו ההסתלקות קודם זמנם אצל כמה מגדולי ישראל.

"הסיבה בדרך הטבע"...

שנים לאחר מכן - בשנת תשל"ח (שיחות-קודש תשל"ח, כרך ג, עמ' 243) - התבטא הרבי: יהודי שמסר נפשו על הפצת התורה ומצוותיה בתנאים הכי קשים, עד אשר הסיבה - בדרך הטבע - לכך שהוא לא חי כמה וכמה שנים יותר - קשורה בייסורי המאסר, ולאחר-מכן ייסורי הגלות (שגלות היא הביטוי החזק ביותר לייסורים, עד אשר ספר-החינוך מדמה עניין זה להיפך החיים)...

"שמעתי מאאמו"ר ז"ל"

"שמעתי מאאמו"ר ז"ל בביאור טעם ב' השיניין שביששכר - שעניינו של ישכר הוא תורה, וכיוון שבתורה יש גליא דתורה ונסתר דתורה, לכן נרמז הדבר בשמו של ישכר, שנכתב בב' שיניין" - אמר הרבי בשנת תשי"ב ('תורת-מנחם - התוועדויות', כרך ד, עמ' 156)
והרבי המשיך (שם):

ועל-פי-זה, צריכים לבטא "ישכר" בשי"ן אחד - כי השי"ן השני שהוא כנגד נסתר דתורה, צריך להיות באופן נסתר, שלא יתגלה בהקרי.

"מגדולי רבני רוסיה"

במשך השנים התבטא הרבי לא-אחת על אביו, הליכותיו ואורחות חייו (את רוב הדברים פרסמנו בעבר במדור זה). להלן עוד כמה התבטאויות:
"אבי מורי היה מגדולי רבני רוסיה" - התבטא הרבי בח"י ניסן תשמ"ג.
והנה התבטאות מיוחדת משנת תשל"ז (שיחות-

שביעי-של-פסח

מועד קבוע להתוועדות

המנהג להתוועד באחרון-של-פסח התחיל בזמנו של כ"ק אדמו"ר האמצעי. הרבי המהר"ש היה יוצא להתוועד באחרון-של-פסח והיה יושב כחצי שעה. כן נהג בכל מועדי ההתוועדות, שהיה יושב כחצי שעה, ואחרון-של-פסח היה אחד מהמועדים הקבועים להתוועדות.

(ספר-השיחות תרצ"ו, עמ' 236)

כל הרקיעים נפתחים!

סיפר הרבי הרש"ב:

כשהייתי קטן, לקחני אבא - הרבי מהר"ש - בשביעי-של-פסח, והכניסני לסבא, אדמו"ר הצמח-צדק, יחד עם אחי, הרז"א. הצמח-צדק ישב על ספה, ראשו מורכן מחמת חלישותו, ואמר לנו: קינדערלעך! היום נפתחים כל הרקיעים, הקב"ה בכבודו ובעצמו מתגלה.

כשסיים לדבר נשמע רעם וברק. אני זוכר את הרושם שפעל עלי אז, כי חשבתי כי זוהי פתיחת הרקיע (בליובאוויטש בזמן חג הפסח לא רגיל שיהיה רעם וברק). אותו רושם לא אשכח לעולם, ונשאר אצלי בבחינת "חקיקה עצמית".

(ספר-השיחות תרצ"ו, עמ' 273)

ער מתוך הרחבה...

הרבי הרש"ב היה נוהג בהיותו אברך בחיי אביו (כ"ק אדמו"ר המהר"ש) וגם כמה שנים לאחר מכן, להיות נייער בשני הלילות - בליל שביעי-של-פסח ובליל אחרון-של-פסח. והיה עושה זאת מתוך הרחבה.

(ספר-השיחות תרצ"ו, עמ' 276)

הטבילה היתה שונה

אצל נשיאי חב"ד, טבילת הטהרה של ערב שביעי-של-פסח היתה שונה מטבילת הטהרה של ערב שבת וערבי חגים אחרים, ואף גם מטבילת הטהרה של ערב ראש-השנה וערב יום-הכיפורים. טבילת הטהרה בערב שביעי-של-פסח קשורה בעניינים המתבצעים בספירות של העולמות העליונים ובמדריגות הנשמה שבכל אחד מישראל.

(ספר-השיחות תש"ג, עמ' 85)

האריך בהתבודדות

הרבי הרש"ב נהג להתבודד שעה ארוכה בכל ערב שבת ומועד. למרות שהדלת לא היתה סגורה, לא הרהיב איש להיכנס לחדרו באותה שעה. בתחבולות שונות עלה בידי לראותו בשעת התבודדותו, כשהוא יושב ועיניו סגורות ופני קודשו להבים, ומזמן לזמן מנגן חרש ומכה באצבע צידה. בערב שביעי-של-פסח היה מאריך בהתבודדותו.

(ספר-השיחות תש"ג, עמ' 87)

להרגיש את הגילויים בפנימיות

אצל נשיאי חב"ד ראו בשביעי-של-פסח ובאחרון-של-פסח גילויים גדולים, יותר מאשר הגילויים של ראש-השנה ויום-הכיפורים.

בראש-השנה ראו והרגישו את עניין ההבדלה, מובדל מעם. פרקי התהילים הספורים שהרבי הרש"ב היה אומר עד לשעת תפלת ערבית, השיכרון הפנימי העמוק שהיה נסוך על פני קודשו, דמעות-הדם שזרמו, המורא והפחד כשעמד להתפלל ערבית, בלוויית ניגונו הידוע של אדמו"ר הזקן בעל שתי התנועות, שבהן משתקפות ההיפרדות מהשנה החולפת והתקווה לקראת השנה הבאה; היו רואים את העבודה בקריאת שמע שעל המטה, וכן ההתגלות בכל המועדים.

אך בשביעי-של-פסח היו הגילויים אחרים לגמרי. הגילויים של שביעי-של-פסח מורגשים בפנימיות בכל יהודי במדרגות הנשמה. העבודה היא, שהגילויים יורגשו בחלק הנפש הקרוב לכוחות הנפש, שהגילויים יורגשו בפנימיות בכל אחד בגילוי נפשי על-כל-פנים.

גילוי הנפש הוא מה שהנפש היא בהתגלות. האדם עצמו אינו יודע מה קורה איתו, הוא חש ומרגיש שמתחולל בו שינוי, והשינוי מתבטא במצב רוח מרומם, הגורם להתפתחות בכוחות וחושי הנפש.

(ספר-השיחות תש"ג, עמ' 87)

מדוע אין מברכים "שהחיינו"?

נשיאי חב"ד נהגו לדבר באחרון-של-פסח אודות אמירת ברכת "שהחיינו", והיו מבארים מדוע אין אומרים שהחיינו בימים האחרונים של חג הפסח.

הטעם שאין אומרים "שהחיינו" בימים האחרונים של פסח הוא - מפני שכל זמן שנמצאים עדיין בגלות, אין לברך "שהחיינו" על דבר הקשור בגאולה העתידה. ונמצא, שהדיבור על כך - שנמצאים עדיין בגלות ולכן לא ניתן לברך "שהחיינו" על הגאולה העתידה - מבטא ומעורר את התשוקה והציפייה לגאולה. לכן נהגו נשיאי חב"ד לדבר אודות ברכת "שהחיינו", כדי לעורר ולהדגיש את התשוקה והציפייה לביאת המשיח.

עניין זה שייך גם ליהודי פשוט. הוא שואל: מדוע אין אומרים "שהחיינו", כמו שאומרים בכל יום-טוב?

ועל זה אומרים לו: אין מברכים "שהחיינו" כדי שאתה תשאל מדוע, ואז יסבירו לך שזהו מפני שנמצאים עדיין בגלות, ולכן אין לברך "שהחיינו" על הגאולה העתידה, ועל-ידי זה תתעורר בתשוקה ובציפייה לגאולה העתידה.

(מהתוועדות אחרון-של-פסח תשמ"ג. תורת מנחם התוועדויות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1309)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש

"ט בניסן, ד' דחול-המועד

איסור 'חדש': אסור לאכול 'חדש' אף בזמן הזה עד תחילת ליל י"ז (ובחול"ל - ח"י) בניסן.¹ יש מחלוקת גדולה בפוסקים אודות תבואת חו"ל² (ובפרט כשהגיעה לאה"ק³). המנהג העתיק בין חסידים חב"ד היה להיזהר מ'חדש'⁴, וכיום רבים נוהרים בזה מכל החוגים. למיטב ידיעתנו, הקמח ומוצריו שבהשגחת הרב לנדא שליט"א, אב"ד בני-ברק, והעדה החרדית בירושלים, נקיים בשנים האחרונות

1 שו"ע אדמוה"ז סי' תפט סכ"ט.

2 שם ס"ל. שו"ת צמח-צדק יו"ד סי' שנב. אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חדש' (כרך יב, טור תרכ).

3 ראה המובא באנציקלופדיה שם ע"י ציון 89.

4 ה'עולם' האשכנזים נהגו להקל בזה מדורי-דורות, אך בימי אדמוה"ז כבר היו רבים, ובפרט מהחסידים, שהחמירו בזה (עיין שו"ע אדמוה"ז שם. שו"ת אדמוה"ז סו"ס ו, סו"ס ז וסי' כ. ובשו"ת צמח צדק יו"ד סי' ריח (לח, סע"ד) מביא בשם אדמוה"ז "יש לו צד ליישב מנהג העולם המקילים בחדש...".

ומסיק "ומ"מ דאי שכל יר"ש יחמיר לעצמו..."). בקובץ 'היכל הבעש"ט' (ז) תמוז תשס"ד עמ' סו, נדפס "בירור כללי בעניין איסור 'חדש' בחו"ל ומנהג החסידים בזה" ושם מסכם ארבע פסיקות שונות מאדמוה"ז בזה, והביא שאדמו"ר מהורש"ב נהר מ'חדש' (אולי במצבים מסויימים), ובשם הרה"ח רי"ל שיחי גרונו מסר, שהרבי לא הקפיד בזה. ואכן בדורות האחרונים לא נהרו בזה, עד שבשיחת אחש"פ תש"מ (הנחת הת' בלתי מוגה, סעיף עז) נאמר "בפועל אין נזהרין בזמננו ב'חדש'", אף שאומר שאם ימצא מי שנהר בזה כיום, תע"ב. ולימד זכות על כך, עיי"ש. אבל כיוון שבשנים האחרונות 'איכשר דרא' בעניין זה, הרי לכאורה כעת גם עלינו להיזהר בזה (וגם אם ברור שהרבי המשיך להקל בזה גם בשנים האחרונות, הרי כבר כתב אדמוה"ז "שמגדולים בהנהגתם אין למדין אלינו דינינים הנגלות לנו באו"ה כשר ופסול" (מאה שערים' עמ' 78. וראה מה שציין ע"ז בס' מגדל עז עמ' שעה). ובפרט בחדש מחו"ל שנכנס לאה"ק, ראה בהנמסן לעיל הערה 3.

מחשש זה לגמרי.

הדלקת הנר: מברכות 'להדליק נר של שבת-קודש' בלבד.

מנחה: אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'⁵.

קבלת שבת: מתחילים 'מזמור לדוד'. ב'בואי בשלום' אומרים 'גם בשמחה ובצהלה', ואין אומרים "ברינה"⁷. וממשיכים כרגיל. ערבית של שבת, ואומרים 'יעלה ויבוא'.

אמירת 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד' דא היא סעודתא' - בלחש⁸.

שמחה: ביום-טוב - שמחת החג גדולה מבחול-המועד (המותר בכמה מלאכות), ובשבת חול-המועד - גדולה השמחה עוד יותר, ובפרט לנשים, שעול הכנת אוכל-נפש מוטל עליהן⁹.

שחרית: חצי הלל. מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים¹⁰ בפרשת תישא "ראה אתה אומר אליי" (לג, יב-לד, כו). מניחים את ספרי-התורה השני על הכימה ואומרים חצי קדיש; הגבהה וגלילה; בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם" כמו לרביעי דאתמול; הגבהה וגלילה. הפטרה ביחזקאל (לז, א-יד): "היתה עלי יד ה'". בכרכות ההפטרה אינו מזכיר יום-טוב, וחותרם ב'מקדש השבת' בלבד. יקום פורקן, אשרי, יהללו,

5 ספר-המנהגים עמ' 25.

6 סידור אדמוה"ז.

7 ספר-המנהגים עמ' 26.

8 שם, עמ' 28.

9 ליקוטי-שיחות כרך יד, עמ' 420.

10 נהוג לברך את העולה לתורה ביום-טוב: "בעבור שעלה... ולכבוד הרגל... ויזכה לעלות לרגל". וצריך ביאור מדוע אין רגילים לנהוג כן גם בשבת-חול-המועד, שהקריאה בה היא בעניינא דיומא "לכבוד הרגל", ומדוע אין מברכין את העולה כמו ביום-טוב:

בערב יום טוב כמו בערב שבת. מי שלא הדליקה קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש מאש שהודלקה לפני החג. אין מברכים "שהחיינו" לא בהדלקת הנרות ולא בקידוש.

שמחת שביעי-של-פסח (ואחרון-של-פסח) גדולה מזו של שאר ימי הפסח, כיוון שבו היתה שלימות עניין יציאת מצרים, וההכנה לגאולה העתידה¹⁶, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל. יש שמסרו בשם הצמח-צדק שביעי-של-פסח הוא הדרגה ד' כל השביעין חביבין¹⁷.

בשביעי-של-פסח, שבו מתגלית העצמות בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע¹⁸.

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי-של-פסח אחה"צ [בארה"ק הולכים בליל שש"פ] (וכן בחג השבועות ובשמיני-עצרת) ב'תהלוכה' לבקר את בני-ישראל שבבתי-כנסיות ובבתי-מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על-ידי ההתאחדות עם רבים מבני-ישראל שבשאר שכונות), ובפרט על-ידי אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה רתורה ופנימיות התורה¹⁹.

בליובאוויטש ניעורים כל הלילה, עוסקים בלימוד

חצי קדיש, מוסף דחול-המועד, עם קרבנות שבת¹¹. אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים למפטיר. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר המפטיר¹². אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר. אומרים 'ולקחת סולת'¹³.

קידוש היום: מ'מזמור לדוד', כולו - גם 'על כן'¹⁴ - בלחש, חוץ מ"בורא פרי הגפן", כמובן. **מנחה:** קוראים בתורה בפרשת 'שמיני'.

יום ראשון

כ' בניסן, ה' דחול-המועד

בספר-התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בהעלותך (במדבר ט, א-יד): "וידבר... ולאזרח הארץ", הגבהה וגלילה, ובספר השני עולה הרביעי בפרשת פינחס "והקרבתם כדאמול, חצי קדיש.

* תקופת ניסן: היום בשעה 7:00 בערב לפי שעון הקיץ (ע"פ שו"ע אדמו"ר¹⁵, יש להיזהר משתיית מים בשעת התקופה, ולא להשאיר מים ללא כיסוי אלא אם מניחים ברזל כלשהו בתוכם בשעה זו. ואכ"מ).

יום שני

כ"א בניסן, שביעי-של-פסח

נר יום טוב: מנהגנו להקדים לכתחילה ההדלקה

לוח כולל-חב"ד.

- (12) כך מסר הרב אליהו שיחי' לנדא (וכן נפוץ בין האשכנזים בכלל), וראה פסקי-תשובות סי' קלד ס"ק ד.
- (13) 'התועודיות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 186 (אף שלחם הפנים היה מצה, הרי השקו"ט בזה היא כבכל ענייני שבת: שלום עליכם וכו', והוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ היא לומר זאת, ע"כ. וצע"ק שלא נזכר לאומרה בלחש, כאשר העניינים, בלוח היום יום' יט בניסן ובספר-המנהגים עמ' 57, הע' 8 - 'התקשרות' גיליון מה, עמ' 26). י"א שראו שהרבי אמר בש"ק 'ולקחת סולת' מייד אחרי סיום התפילה, לפני אמירת שיעור התהלים היומי (ולא כנדפס במחזור השלם).
- (14) ספר-המנהגים שם.
- (15) סי' ור סי"ד וסי' תנה סט"ו-טז. מהלשון בסי' רו "ימתין מעט", משמע דלא כמ"ש בדרכי-תשובה סי' קטז ס"ק פט (וכן העתקנו בעבר) שיש להיזהר במשך חצי שעה לפני הזמן וחצי שעה לאחריו.

16 ספר-המנהגים, מנהגי שביעי-של-פסח, ובנסמן שם.
 17 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קנה"ז, ושי"נ.
 18 כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ע"פ ס' השיחות תרח"ץ עמ' 270.
 19 סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריח (ומציין לס' 'הלכות החג בחג' עמ' 190).
 כמה נקודות בנושא (מתוך קובץ 'התהלוכה' בהוצאת צא"ח נ.י., ערב שבועות תש"ס), משיחות לא מוגהות: אין לחפש תירוצים להשתמט מזה (ב' דחה"ש תשד"מ); לקחת עמו רק את "בניו שהגיעו לחינוך" ולא את כל בני-ביתו (שם); יש זכות מיוחדת לאלה שהלכו למקום רחוק דווקא (ב' דחה"ש תשמ"ג); מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך (ב' דחה"ש תשכ"ח); לא להסתיר מנין באים, בשליחות הרבי, לדבר בהרחבה ושלא להתפעל מאף אחד (אם כי יש להיזהר שלא לפגוע באף אחד, ודברי חכמים בנחת נשמעים) (ש"פ ניצבים תש"י); כשאין מניחים לדבר, אין צריך להתפעל ולהתייאש, אלא צריך למצוא עצות ותחבולות שירשו לו לדבר (אחש"פ תשי"ב); בכל מקום ומקום שאלו מניחים, אומרים ד"ת מתורת החסידות (תשד"מ), עניינים קלים (ר"ד ו' טבת תשי"ב); יש לשמח יהודים, ולעוררם בכל ענייני יהדות, כולל חיזוק האמונה בביאת המשיח (תשמ"ו).

שמו, ימינך ה' תרעץ אויב, נורא תהילות עושה פלא, נהלת בעוז אל נווה קדשך, עד יעבור עם זו קניית, ה' ימלוך לעולם ועד, והלכו ביבשה בתוך הים, (ותען להם מרים...) סוס ורוכבו רמה בים].

בעת קריאת שירת הים - עומדים²⁷. מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם", ככלל ימי חול-המועד (גם בשעת הדחק²⁸ אין להעלות קטן למפטיר). הפטרה "וידבר דוד"²⁹.

הזכרת נשמות³⁰: רבותינו נשיאינו נהגו לאחוז בעץ-החיים של ספר-התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבֵל (רח"ל) בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, נשאר בבית-הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית". אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר זאת (ואם-כן, יש לקרוא להם לחזור לבית-הכנסת לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

סעודת משיח³¹

בשמחת-תורה ובאחרון-של-פסח היו מנגנים את הניגון 'הָאֵפ קָאָזָאָק'³² של הרה"ק הסבא

27 ספר-המנהגים. אדמו"ר מהורש"ב עמד כשפניו אל הס"ת, כמובא ברשימות' חוברת ה, עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ב'היום יום' העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים. וכנראה פרט זה אינו הוראה לרבים.

28 ע"פ 'התועודות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334, 'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"ב ס"ע רפב.

29 לוח כולל-חב"ד.

30 המנהגים ומקורם - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלולית-שרי עמ' רכא ואילך. בלבוש ס' תצ ס"ט ד"ה מה, כתב הטעם שמזכירים נשמות ביום אחרון דפסח וכו' משום שקוראים בו "כל הבכור" שבו נאמר "איש כמתנת ידו". ואין טעם זה מועיל למנהג זה בא"י, שאין נוהגין בה יו"ט שני. והנה בסעודת חג השבעות תשכ"ט ('המלך במסיבו' ח"א עמ' שכא) נשאל הרבי מדוע מאחרים תמיד את הזכרת נשמות ליום האחרון של החג, וענה "כיוון שזהו עניין של צער, דוחים זאת לבסוף". וטעם זה פשוט ומתאים גם למנהג א"י (תודה להרב מ"מ שי' לאופר).

31 רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמ' רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי ואנ"ש אין נוהגים כאמור בלוח 'היום יום' כב ניסן (וממנו בספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד) 'המדרין לקדש, אח"כ מתפללים תפילת המנחה, ואח"כ סעודת יו"ט", ראה 'אוצר' עמ' רכח.

32 ספר-הניגונים ח"א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של

תורה²⁰ (ומתועדים). הניעור כל לילה זה וכיו"ב - אין צריך לקרוא קריאת-שמע שעל-המיטה²¹.

* בליקוטי-שיחות²² נזכר אודות "אמירת שירת הים בשביעי-של-פסח (אם-כי לא נתפרש מתי) בשמחה עצומה". והרי כן הוא מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו'²³ שמזכיר הרבי את המנהג בארץ-ישראל לילך לשפת הים (והרי שם העיקר הוא אמירת שירת הים!) ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות ניעורים בליל זה (ברוסיה ובפאריז נהגו אנ"ש כבקהילות אחרות, לשפוך מים על רצפת בית-הכנסת ולרקוד עד שיתייבשו המים²⁴).

היו לומדים כמה שיעורים, נגלה ונסתר. פעם הורה אדמו"ר מהוריי"צ ללמוד בליל זה את המאמר ד"ה 'הים ראה ויגוס' שבליקוטי-תורה (טז, ב). ופעם אחרת הורה, ללמוד את המאמר שלאחריו ד"ה 'והניף' (טז, ד)²⁵.

בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבשביעי-של-פסח "הישיבה כשלעצמה (=להישאר עד, נוסף על הלימוד) היא גם-כן עניין".

שחרית: חצי הלל. קדיש תתקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי-תורה, שלוש-עשרה מידות (פעם אחת), ריבונו-של-עולם, ואני תפילתי, בריך שמיה וכו'. בספר הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בשלח "ויהי בשלח... ה' רופאך".

הנה המילים הנאמרות בנגינה מיוחדת כנהוג, לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד'²⁶, רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימינם ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, (זה א-לי ואנווהו) אלוקי אבי וארוממנהו, ה'

20 ספר-המנהגים, שש"פ. 'אוצר' עמ' ריד.

21 משא"כ בלילה רגיל - ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 1, תש"ב עמ' 100.

22 ח"ז עמ' 270 ואילך.

23 ח"ב עמ' קכט.

24 'התקשרות' גיליון תנט, עמ' 17.

25 'אוצר' עמ' רטו (וכן האמור בהמשך). בדברי כ"ק אדמו"ר מוהר"ש שבס"ה שם משמע, שגם בליל זה טובלים לפנות בוקר כמו בליל שבועות, ועד"ז בליל הו"ר - 'אוצר' שם עמ' שלג. וע"ע.

26 עמ' ריו.

משפולה נ"ע.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון-של-פסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח'ס טאנץ"), והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

רבינו הבעל-שם-טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון-של-פסח (בחול) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"³³, משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח.

מנהג קבוע לשתות ד' כוסות בסעודה זו, הנהיג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתיד הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם וייחשב לו ככוס נוספת.³⁴

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא - [שכל זה יהיה] באופן של זהירות משכרות, חסוּשִׁלּוּם, היפך הציווי והיפך הרצוי, על-ידי זה שייקח כוסות שלפי-ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה.³⁵

"בארץ-ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי-של-פסח"³⁶. למעשה, עורכים בדרך-כלל את הסעודה לאחר תפילת מנחה.

נוהגים לערוך סעודה זו ברוב עם, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו ועל-פי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש-השנה. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. ניגון ג' תנועות (להבעש"ט, הה"מ ואדמוה"ז), א-לי אתה (אדמוה"ז), ניגון מקהלת אדמו"ר האמצעי (אדהאמ"צ), ימין ה' (הצ"צ),

שמחה וניצחון, נקודות המועדים הללו (המלך במסיבו' ח"א עמ' קנז), וכן מפני שה'סבא' עסק בפדיון שבויים, השייך לחג הפסח, 'זמן חירותנו' (שם ח"ב עמ' קלו).
33) דהיינו המשכת ענין משיח, המופיע בארוכה בהפטרות היום, בפנימיות, "דם ובשר כבשרו". ליקוטי-שיחות כרך ז, עמ' 273. וראה ב'אוצר'.
34) שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת-מנחם ח"ט עמ' 354), וכך ראו שנהג הרבי עצמו במשך שנים רבות לשתות בד' כוסות אלו רק חלק, ולא את כל הכוס. ראה גם 'התקשרות' גיליון מה. רק באחש"פ תשמ"ה (סנ"ג) דרש הרבי ד' כוסות מלאים, ולא ידוע על הוראה נוספת כזאת.
35) 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ג עמ' 173.
36) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 444, הערה 77. ליקוטי-שיחות כרך כב, עמ' 218. ועוד.

לכתחילה אריבער (מהר"ש), ניגון הכנה (הרש"ב), הבינוני (הרי"צ), אתה בחרתנו / הוא אלוקינו / הושיעה (הרבי), ניגון הקפות (הרלו"צ - אביו של הרבי).

לאחרי זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט השנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' כבות, ניע זשוריצי.

צבאות ה': בשנת תש"מ הורה הרבי לערוך כינוסים ומסיבות לילדי ישראל שלפני גיל מצוות (בנים לעצמם ובנות לעצמן) בארץ-הקודש ובחול בשביעי-של-פסח, להסביר להם את משמעות יציאת מצרים ומסירת-נפשם של ישראל אז לעבור בים כדי להגיע למתן-תורה, מה שהביא את בקיעת הים ועד למתן-תורה, וכדאי ונכון לקשרם עם סעודת משיח, ועל-ידי זה מחזקים קיום העולם וממהרים את קץ הגלות.³⁷

יום שלישי

כ"ב בניסן - איסרו-חג³⁸

אין מתענים, ומרבים קצת באכילה ושתייה.³⁹ עד אחרי ראש-חודש אייר, אין אומרים תחנון ו'למנצח... יענך'⁴⁰.

כינוס תורה: כ"ק אדמו"ר הנהיג, זה כמה שנים, שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח⁴¹ יארגנו 'כינוס תורה', מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפללים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב ותורה שבעל-פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש,

37) ליקוטי-שיחות שם, עמ' 217.
38) בחול - אחרון-של-פסח. מהדרן לאכול 'שרויה' בסעודות הלילה והיום. בנטילת מים אחרונים - שוב מעבירים המים על השפתיים כבכל השנה.
הדלקת הנרות - רק אחרי צאת הכוכבים, ומברכת "להדליק נר של יו"ט" בלבד. בשחרית מוציאים שני ס"ת (ואומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'). בראשון קוראים לה' עולים בפ' ראה "כל הבכור", ח"ק, ובשני מפטיר כדאתמול. הפטרה "עוד היום...". אחרי מנחה - סעודת משיח. למחרת - אסרו-חג.
39) שו"ע אדמוה"ז ס' תכט ס"ז. לוח כולל-חב"ד.
40) לוח כולל-חב"ד.
41) וגם לחג-השבועות וחג-הסוכות.

כפה ואף ברשמקול, ואף ה'מחולות' שבהתועדות
אין אוסרים⁴⁹.

הכנסת ספר-תורה מתירים גם בתופים ובמחולות,
כנהוג⁵⁰.

תספורת: על-פי האריז"ל, אין מסתפרים, גם
בעלי ברית, ואפילו בל"ג בעומר, עד ערב שבועות.
נהוג לחנך בעניין זה גם את הקטנים⁵¹.

תספורת מצווה לבני שלוש: מי שיום-הולדתם
חל עד ל"ג בעומר - יעשוה בל"ג בעומר⁵² (ואם
אפשר - במירון), ואלה שנולדו אחריו - בערב חג
השבועות, אבל אין להקדים התספורת לל"ג בעומר
לפני מלאות שלוש שנים⁵³.

אם הגיע הילד לגיל זה לפני הפסח, אין לדחות
התספורת (והתחלת החינוך) עד ל"ג בעומר, ולכל
היותר יכול לסיים התספורת בל"ג בעומר⁵⁴.

את שאר ענייני חינוך הילד (להרגילו בנשיאת
טלית-קטן, ברכות-השחר, ברכת-המזון וקריאת-שמע
שעל המיטה) יעשו כבר בהגיעו לגיל שלוש⁵⁵.

נשים: מותר לאישה לספר בימי הספירה את
השערות היוצאות מחוץ לכיסוי-הראש ואינה
יכולה לכסותן⁵⁶. מריטת שער הגבות, הריסים

49 הגרש"ז גרליק ז"ל, ע"פ דיוק הלשון הנ"ל "ושמחות
יתירות".

50 כמפורש בסוף שיחת ש"פ אמור תנש"א - סה"ש ח"ב
עמ' 534. 'בין פסח לשבועות' עמ' רפו. וראה בירור בנושא
ב'התקשרות' גיליון רמו, עמ' 19.

51 אגרות הרמ"ז ס' ב, הובא בשערית-שובה סו"ס תצג. וע'
'אוצר' ס"ע רפג.

52 'בין פסח לשבועות' עמ' רמ.

53 לקוטי-שיחות ח"ז עמ' 349.

54 אג"ק ח"י"ד עמ' לט.

55 אג"ק ח"ה עמ' כב, וחי"ד שם. וראה בכ"ז המובא ב'אוצר'
עמ' רנט"רס. אמנם ההכנסה ל'חדר' אינה עניין של 'אירוע',
ואינה חייבת להיעשות מייד בהגיעו לגיל שלוש, אלא כאשר
מכניסים אותו ל'חדר' בקביעות (וראה גם בסה"ש תשמ"ז ח"א
עמ' 326, ובלה"ק 'התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 449, אודות
התחלת לימוד א"ב שזמנו "מאז התספורת, או בכל ילד לפום
שיעורא דייליה") כפי שהכניס כ"ק אדמו"ר הזקן את כ"ק
ה'צמח צדק' ל'חדר' לא ביום הולדתו, ער"ה, אלא ממחרת
יוהכ"פ - סה"ש קיץ ה'ש"ת עמ' 67, וכן כ"ק אדמו"ר מהורי"צ
הוכנס ל'חדר' רק בשנת תרמ"ד - סה"מ תשי"א עמ' 168, ואז
מקיימים את כל המנהגים הקשורים בזה.

56 כן הורה הרבי שם בקשר לבין-המצרים, אג"ק כרך כד, עמ'
שנה. ומה שהורה לעשות זאת בל"ג בעומר שבו תספורת נדחית

וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה...
"וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל
מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו
'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על-כל-פנים
בשבת הבאה, או בימים שלאחרי זה (בכל מקום - לפי
תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס
תורה - יוסיפו בזה, בכמות ובאיכות..."

"תכלית הכינוסים היא גם 'העמידו תלמידים
הרבה', ואחד האמצעים להבטיח זאת הוא על-ידי
הדפסת הנאמר בכינוסים ('בקלף נאה ודיו נאה')"⁴².

מנהגי ימי הספירה

נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת, לפי
שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים וארבעה
אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים אלו⁴³.

בדבר נישואין בל"ג בעומר - "יש לעשותם ביום
ל"ג בעומר ולא בלילה, אור לל"ג בעומר"⁴⁴.

בדבר נישואין בשלושת ימי הגבלה⁴⁵ - בשנים
עברו⁴⁶ העדיף הרבי לדחות זאת לאסרו-חג, אך
בשנים האחרונות, כשביטל את ההגבלות שבתאריכים
כידוע, התייר והסכים לערוך נישואין אז, וכן הורה
הרה"ג רז"ש דבורקין ע"ה למעשה.

מותר לעשות שידוכים וסעודת-שידוכים בלא
ריקודים, מחולות וכלי-זמר⁴⁷.

מותר לערוך סעודות-ישות, אבל בלי 'ריקודים,
מחולות ושמחות יתרות'⁴⁸.

אין להקל בזה בערב שבת-קודש ובמוצאי שבת-
קודש יותר מבשאר ימי השבוע.

עם זאת, נהגו להתוועד ולזמר ניגונים חסידיים

42 סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 413-411.

43 שו"ע אדמו"ה"ז ס' תצג ס"א.

44 ע"פ אג"ק כרך ח, עמ' שיח. ישתדלו לגמור את החופה
והסעודה לפני ליל ל"ד, אך אם אירע שנתאחרת הסעודה, וי"א
אף החופה, יכולים לעשותה בלילה - 'בין פסח לשבועות' עמ'
רעה, נטעי-גבריאל הל' פסח ח"ג עמ' רזו וש"נ.

45 כצ"ל ע"פ שו"ע אדמו"ה"ז שם ס"ה. ראה אג"ק ח"ט עמ' מו
וב'התקשרות' גיליון תסד, עמ' 19.

46 אג"ק כרך ח הנ"ל.

47 ערוך-השולחן שם ס"ב, והמקורות שצויינו בס' 'בין פסח
לשבועות' עמ' רפה.

48 שו"ע אדמו"ה"ז שם סו"ס א.

והרגליים אינה נחשבת תספורת⁵⁷.
"שהחיינו": נוהגים שאין מברכים "שהחיינו"
 (מלבד על פדיון־הבן ובכל דבר שעלולים
 להחמיץ⁵⁸) בימי הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר
 - מברכים⁵⁹.
מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות
 מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך,
 עד לאחר הספירה⁶⁰ (וזה סיבה נוספת שגם הנשים

יספרו ספירת־העומר).
רפואה: "ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין
 פסח לעצרת, זמן מסוגל לרפואת הגוף ובריאות,
 כמבואר בספרים"⁶¹.
נסיעות: אין להימנע מנסיעות וטיולים בימי
 ספירת־העומר⁶².

רנח.

61 שו"ע אדמוה"ז סו"ס תצג. ומסיים שם "ואותן הנשים
 שאינן סופרות, אפשר שיש להן לשבות ממלאכה כל הלילה".
 62 שו"ת מנחת־אלעזר ח"ד סי' מד, 'דרכי חיים ושלוש' סי'
 תרכז (וכתב שאדרבה, ימים אלו הם ימים מוצלחים לנסיעה).
 וכ"כ הגר"ע שי' יוסף ב'קול סיני' אייר־סיון תשל"א (בין פסח
 לשבועות ס"פ טו. נטעי־גבריאל פסח ח"ג פנ"ו סי"ד, עיי"ש).

(אג"ק כרך ח, עמ' רפט), י"ל הכוונה שיתחילו בזה לפחות
 מהתספורת (כמו שאפשר להקדים לבישת טלית־קטן, ראה
 קובץ היכל מנחם ח"ב עמ' כט).

57 'בין פסח לשבועות' עמ' רמא. שבח־המועדים עמ' 188.

58 'בין פסח לשבועות' שם.

59 ראה כף־החיים סי' תקנ"א סי"ז.

60 ספר־השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 745. וראה 'אוצר' עמ'

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש